

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Multiplex ignorantia divisio

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

bus sensualitatis qui omnem advertentiam & de-
liberationem rationis praeveniunt, sed tantum
de his qui plenam ac perfectam advertentiam &
liberationem antecedunt, & qui primò - secundò
appellantur: hi enim cum sint imperfectè volun-
tarii, sunt peccata venialia, quae sunt quiddam
imperfectum in genere peccati, ut ibidem ait S.
Doctor.

54. Objicies secundò: Si motus primò - primò
omni culpa etiam veniali careret, potuissent esse
in Christo, & in B. Virgine: Sed hoc dici ne-
quit, ut docent Theologi in tractatu de Incarna-
tione: Ergo nec illud

Respondeo negando sequelam: quia, ut ibi-
dem docent Theologi, Christo, & B. Virgini
concessum fuit privilegium illud factis innocen-
tiae, seu perfectio illa iustitiae originalis, quae ap-
petitus sensitivus hominis ita subiectus erat ra-
tioni, ut sine istius advertentia & imperio nul-
lus in eo motus insurgeret: unde licet in nobis
motus circa illicita possint omni culpa etiam ve-
niali carere, quia possunt insurgere subito, &
ante omnem advertentiam rationis; in Christo,
tamen, ejusque Matre purissima, si fuissent, ne-
quaquam culpa vacassent, quia cum advertentia
& libertate evenissent.

55. Objicies tertio: In appetitu sensitivo homi-
nis, ex subordinatione & conjunctione quam ha-
bet cum voluntate & ratione, resultat libertas
quaedam diminuta & imperfecta per quam absq;
actuali voluntatis motione, & imperio rationis,
potest peccare venialiter, ut articulo precedenti
cum Cajetano, Martine, & Salmanticensibus do-
cuimus: Ergo poterit appetitus sensitivus, uten-
do illa sua libertate imperfecta, in omnibus suis
motibus etiam primò - primis peccare venialiter.

Respondeo concessio Antecedente, negando
consequentiam: quia ut articulo precedenti o-
stendimus, libertas imperfecta, conveniens ap-
petitui sensitivo, necessario exigit ut possint ejus
motus à ratione reprimi: motus autem primò -
primi, quos ratio nullo modo advertit, non pos-
sunt ab ea reprimi, & ideo non gaudent liberta-
te illa imperfecta, quam appetitus sensitivus à
voluntate participat, subindeque peccata venia-
lia esse nequeunt.

56. Objicies ultimò: Si motus primò - primi con-
cupiscentiae non essent peccata, liceret in eis sibi
complacere, aut illos desiderare: At utrumque
illicitum est: Ergo illi sunt peccata, saltè venia-
lia.

Sed nego sequelam; licet enim motus primò -
primi concupiscentiae non sint mali malitiae for-
mali, defectu libertatis, sunt tamen mali malitiae
objectivae, cum circa objectum malum & à lege
prohibitum versentur; unde eo ipso tribuunt
malitiam formalem actibus complacentiae vel de-
siderii, quibus liberè appetuntur; actus enim
liber circa objectum malum, & lege pro-
hibitum, formaliter ma-
lus est.

* *

*

DISPUTATIO VI De Causis Peccatorum.

Ad questionem 75. & quinque sequentes.

CAUSA peccati alia sunt interiores, quae
intra hominem resident; alia exteri-
ores, quae extra ipsum existunt. Pri-
mi generis sunt tres, nempe ignoran-
tia ex parte intellectus; concupiscentia ex parte
appetitus; & malitia ex parte voluntatis. Secun-
di generis tres etiam esse vel excogitari possunt,
nimirum Deus una cum voluntate ad actum pec-
caminosum concurrans; Diabolus ipsum per-
suadens; & primus parens originale peccatum in
posterius per seminalem propagationem tradu-
cens. De hac posteriori causa peccati fuisse dice-
mus disputatione sequenti, ubi de peccato origi-
nali differemus: de prioribus verò breviter hic
agendum est.

ARTICULUS PRIMUS.

An & qua ignorantia sit causa peccati?

§. I.

Multiplex Ignorantia divisio.

Ignorantia secundum se dividitur primò in
eam quae potius dicitur nescientia, & in eam
quae proprie est ignorantia. Prima dicit caren-
tiam illius scientiae, quam aliquis nec debet nec na-
tus est acquirere: & ideo cum sit tantum nega-
tio, non habet rationem mali, sive culpa, sive
poena; unde reperitur in Angelis beatis, teste
Dionysio cap. 7. cœlest. Hierar. Cum enim nulla
creatura, quantumvis superioris ordinis, omnia
scibilia comprehendat, & saltè ex possibilibus
plura omnes creatos lateant intellectus, necesse
est ut in omni intellectu creato, sive humano, si-
ve angelico, sit aliquid prædictae nescientiae, &
solus intellectus divinus, qui omnia scit & com-
prehendit, eam excludat. Secunda ignorantia
dicit carentiam illius scientiae, quam quis aptus
natus est habere; adeoque importat rationem
mali, vel culpa, vel poenae, & in varia membra
subdividitur.

In primis enim ex parte subiecti dividitur in
invincibilem & vincibilem; invincibilis est,
quando non est in potestate alicujus scire illud
quod ignorat, seu quando non potest ignoran-
tiam suam vincere & à se depellere, ut est igno-
rantia mysteriorum fidei in illis infidelibus, qui
nihil de Evangelio audierunt, nec audire potue-
runt, & qui infideles negativè appellantur. Vin-
cibilis est, quae adhibita morali diligentia vinci
& superari potest; & hæc duplex est, una affectiva,
quædo quis deliberato animo vult aliquid igno-
rare, ita ut voluntas per se & directè feratur in
ipsam ignorantiam, juxta illud Psalm. 15. *Noluit
intellectus meus bene agere*: altera crassa & stupida,
quando voluntas directè & formaliter in ipsam
ignorantiam non fertur, sed tantum indirectè,
& interpretativè: v. g. cum quis non vult adhi-
bera

bere studium & laborem quem tenetur & potest adhibere, ut aliquid sciat, tunc indirectè & interpretatiuè censetur velle illud ignorare.

Secundò ex oppositione ad scientiam dividitur tam vincibilis quàm invincibilis ignorantia in habitualem, quæ est carentia scientiæ habitualis, & actualem, quæ est carentia considerationis & advertentiæ actualis; & in practicum, quæ est defectus scientiæ practicæ dictantis aliquid esse faciendum, vel omittendum, & speculativam, quæ est carentia scientiæ speculativæ quam tenemur habere, ut est ignorantia articuloꝝ fidei.

Tertiò ex parte objecti, seu rerum ignorantiarum, dividitur ignorantia, tam vincibilis, quàm invincibilis, in ignorantiam juris, & facti. Ignorantia juris est quæ ignoratur id quod jure decretum est: unde sicut jus dividitur in naturale & positivum; & hoc rursus in divinum & humanum, & humanum adhuc in ecclesiasticum & sæculare, & tandem sæculare in jus gentium & civile; ita ignorantia juris in totidem membra scari potest. Ignorantia facti est, quæ propter circumstantiam aliquam factum aliquod ignoratur esse illicitum: v. g. cum Jacob accessit ad Liam, quam putabat esse Rachel uxorem suam, ejus ignorantia fuit solum facti, nempe quòd Lia loco Rachel fuisset illi supplicat; quod enim erat de jure, scilicet viro non licere ad non suam accedere, Jacob ignorare non potuit. Vel si quis ignoraret percussores Clericorum esse excommunicatos, haberet ignorantiam juris si verò nesciret hunc quem percussit esse Clericum, ignorantiam facti haberet.

Ultimò ignorantia ratione actûs dividitur in antecedentem, concomitantem, & consequentem: de quibus fusè egimus in tractatu de Actibus humanis, ad quem Lectorem remittimus, ne eadem sæpiùs repetantur.

§. II.

Resolutio difficultatis propositæ.

Dico primò, ignorantiam esse causam peccati, non directè & per se, sed per accidens & indirectè, seu ut removens prohibens effectum.

Prima pars patet ex variis Scripturæ locis, in quibus homo dicitur peccare per ignorantiam, Levit. 4. *Si peccaverint Principes per ignorantiam.* Et rursus: *Si peccaverit anima per ignorantiam.* Et cap. 5. statuuntur sacrificia offerenda pro illis qui peccaverint ex ignorantia. Item ad Hebræos 9. dicit Apostolus, quod semel in anno in sancta sanctorum solus Pontifex introibat, non sine sanguine, quem offerret pro suis & populi ignorantibus, id est, ut ibidem exponit D. Thomas, pro suis & populi peccatis ex ignorantia commissis. Denique Oseas cap. 1. recenset stupendam peccatorum & viciorum diluvium, quod in terram innodaverat, ejusque causam refert in ignorantiam seu defectum scientiæ Dei: *Non est* (inquit) *peritis, non est scientia Dei in terra; maledictum, mendacium, & homicidium, & furtum, & adulterium inundaverunt, & sanguis sanguinem tetigit.* Quibus & aliis Scripturæ testimoniis D. Bernardus epist. 77. ad Hugonem de S. Victore, improbat errorem ejusdem negantis peccata per ignorantiam committi.

Secunda pars, quæ asserit ignorantiam non esse causam peccati per se & directè, sed indirectè tantum & per accidens, est D. Thomæ hic qu. 76. art. 1. & quest. 3. de Malo art. 8. & manifesta: cum enim ignorantia sit privatio, nequit directè aliquem influxum positivum in peccatum habere, sed indirectè tantum & per accidens, seu ut removens prohibens, tollendo nimirum scientiam, quæ si adesset, impediret peccatum: unde ignorantia dicitur causa peccati, eo ferè modo, quo removens columnam, detinentem lapidem de descendat, dicitur, causa defensus ipsius lapidis, quatenus removet obicem, qui talem descensum impediabat.

Dices: Deus denegat auxilia, quæ si adessent, impedirent peccatum; & tamen non idcirco dicitur causa peccati, etiam per accidens, vel ut removens prohibens, ut art. 3. dicimus: Ergo neq; id habebit ignorantia, quamvis tollat scientiam, quæ si adesset, impediret peccatum.

Respondeo concessio Antecedente, negando consequentiam, & paritatem: Ratio discriminis est, quia Deus non tenetur dare auxilia, quæ denegat, sicut homo tenetur adipisci scientiam necessariam ad evitandum peccatum: effectus autem solum attribuitur removenti prohibens, quando is tenetur illum impedire, ut docet D. Thomas supra qu. 6. art. 3. & hic qu. 76. art. 2.

Dico secundò, ignorantiam invincibilem & antecedentem non esse causam peccati, sed ab illo excusare. Ita communiter docent Theologum Magistro in 2. dist. 22. & cum D. Thomæ hic art. 3. contra Jansenium, qui lib. 2. de statu naturæ lapsæ cap. 2. & sequentibus asserit facta cum ignorantia invincibili juris naturalis, esse peccata culpabilia, & constituere homines æternæ damnationi obnoxios, additque hoc esse dogma fidei, à SS. Augustino, & Hieronymo necnon à Patribus Concilii Palestini traditum; & in hoc Scholasticos omnes, qui de hac materia scripserunt, omnino cœcitere: quod etiam ante Jansenium asseruerat Lutherus in capite 12.

Genesis cujus verba sunt: *Scholastici dicunt invincibilem ignorantiam reddere excusabiles: tanta cœcitas est in Papa scholis & Ecclesiis.*

Hanc Jansenii errorem fusè confutavimus supra in dissertatione Theologica de probabilitate, contra noxorum Casuistarum laxitates, & Jansenianorum excessus. Unde hic sufficere duplicem rationem fundamentalem nostræ conclusionis adducere. Prima est: Ignorantia illa à peccato excusat, quæ tollit ab actu rationem voluntarii; nam ut sæpè docet Augustinus, & ratio naturalis suadet, peccatum usque adeo voluntarium est, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium; Sed ignorantia invincibilis, seu antecedens, tollit ab actu rationem voluntarii; cum tollat ab intellectu cognitionem, sine qua non potest stare voluntarium, ut patet ex ejus definitione: Ergo ignorantia invincibilis & antecedens non est causa peccati, sed ab illo excusat. Unde D. Thomas hic qu. 76. art. 3. sic ait: *Si sit talis ignorantia quæ omnino sit involuntaria, sive quia est invincibilis, sive quia est ejus quod quis scire non tenetur, talis ignorantia omnino à peccato excusat.*

Secunda ratio: Deus ex Tridentino non præcipit hominibus impossibilia: Sed præciperet impossibilia, si ignorantia invincibilis non excusaret à peccato: Ergo &c. Minor probatur:

Fff iij Cum